

Z Archiwum Muzeów w Chełmnie nad Nerem i w Żabikowie

Anna Ciesielska

nauczyciel języka polskiego w Szkole Podstawowej nr 2 w Mosinie

Temat zajęć: **Projekt edukacyjny „Historia nauczycielką życia?”**

Spis treści

Poziom edukacyjny	3
Czas trwania zajęć	3
Odniesienie do podstawy programowej	3
Cele kształcenia – wymagania ogólne	3
Treści nauczania – wymagania szczegółowe	3
Historia – wymagania szczegółowe	3
Wiedza o społeczeństwie – wymagania szczegółowe	4
Cele edukacyjne	4
ogólne	4
szczegółowe	4
Metody dydaktyczne	4
Środki dydaktyczne	4
teksty źródłowe	4
fotografie	5
materiały pomocnicze	5
Przebieg zajęć	6
I. Wprowadzenie	6
II. Rozwinięcie	6
III. Podsumowanie	8
Uwagi do realizacji	8
Załączniki	10
Załącznik nr 1 – materiał pomocniczy nr 1	10
Załącznik nr 2 - materiał pomocniczy nr 2	13

Poziom edukacyjny

szkoła podstawowa klasa VII–VIII, projekt edukacyjny realizowany na lekcjach języka polskiego

Czas trwania zajęć

4 × 45 minut

Odniesienie do podstawy programowej

Język polski

Cele kształcenia – wymagania ogólne

- I.1. Wyrabianie i rozwijanie zdolności rozumienia utworów literackich oraz innych tekstów kultury.
- I.4. Rozwijanie zdolności dostrzegania wartości: prawdy, dobra, piękna, szacunku dla człowieka i kierowania się tymi wartościami.
- I.5. Kształcenie postawy szacunku dla przeszłości i tradycji literackiej jako podstawy tożsamości narodowej.
- III.2. Rozwijanie umiejętności wypowiedzania się w określonych formach wypowiedzi ustnych i pisemnych.
- IV.1. Rozwijanie szacunku dla wiedzy, wyrabianie pasji poznawania świata i zachęcanie do praktycznego zastosowania zdobytych wiadomości.
- IV.2. Rozwijanie umiejętności samodzielnego docierania do informacji, dokonywania ich selekcji, syntezy oraz wartościowania.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

Klasy IV–VI. Uczeń:
IV.2) doskonalą różne formy zapisywania pozyskanych informacji;

Klasy VII–VIII. Uczeń:
I.1.9) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich odwołania do wartości uniwersalnych związane z postawami społecznymi, narodowymi, religijnymi, etycznymi i dokonuje ich hierarchizacji;
I.1.11) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny, historycznoliteracki, kulturowy, filozoficzny, społeczny;
I.2.1) wyszukuje w tekście potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu publicystycznego, popularnonaukowego lub naukowego;
I.2.4) dostrzega różnice między literaturą piękną a literaturą naukową, popularnonaukową, publicystyką i określa funkcje tych rodzajów piśmiennictwa;
IV.4) uczestniczy w projektach edukacyjnych (np. tworzy różnorodne prezentacje, projekty wystaw, realizuje krótkie filmy z wykorzystaniem technologii multimedialnych);
IV.8) rozwija umiejętność krytycznego myślenia i formułowania opinii.

Historia – wymagania szczegółowe

Klasy V–VIII. Uczeń:

XXXIII. 2. charakteryzuje politykę Niemiec na terenach okupowanej Europy; przedstawia zagładę Żydów oraz Romów i eksterminację innych narodów; zna przykłady bohaterstwa Polaków ratujących Żydów z Holokaustu;

Wiedza o społeczeństwie – wymagania szczegółowe

VIII. 5) uzasadnia, że można pogodzić różne tożsamości społeczno-kulturowe (regionalną, narodową/etniczną, państwową/obywatelską, europejską); rozpoznaje przejawy ksenofobii, w tym rasizmu, szowinizmu i antysemityzmu, oraz uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się tym zjawiskom.

Cele edukacyjne

ogólne

- kształcenie umiejętności odbioru tekstów kultury i wyszukiwania potrzebnych informacji;
- poznanie faktów dotyczących Holocaustu;
- tworzenie spójnych wypowiedzi ustnych i pisemnych;
- rozwijanie umiejętności krytycznego myślenia i formułowania opinii;
- doskonalenie umiejętności współpracy w grupie;
- realizacja projektu edukacyjnego.

szczełowe

uczeń

- korzysta z różnych źródeł wiedzy, dokonując selekcji i syntezy informacji;

- wyszukuje w tekście źródłowym najważniejsze fakty oraz informacje o emocjach i wartościach ważnych dla bohaterów tekstu;
- zabiera głos w rozmowie na temat właściwych postaw społecznych, narodowych, etycznych i przykładów ich naruszenia we współczesnym świecie;
- współpracuje w grupie;
- wykonuje zadania wynikające z realizacji projektu edukacyjnego;
- poznaje warunki życia Żydów w czasie II wojny światowej.

Metody dydaktyczne

- praca w grupach,
- projekt edukacyjny.

Środki dydaktyczne

teksty źródłowe

- *Pożar synagogi we Włocławku. Relacja przesłana do getta w Warszawie* (fragmenty) [tekst źródłowy nr 8];
- *Fragmenty wspomnień Noacha Lasmana dotyczących przeżyć jego rodziny z pierwszych tygodni okupacji niemieckiej w Poznaniu w październiku 1939 r.* [tekst źródłowy nr 10];
- *Oznakowanie ludności żydowskiej w Kraju Warty* [tekst źródłowy nr 12];
- *Wspomnienia Żydów z Łodzi o wprowadzeniu nakazu oznakowania gwiazdą Dawida* [tekst źródłowy nr 13];
- *Encyklopedia getta* (wybrane hasła) [tekst źródłowy nr 24];

- Dawid Sierakowiak, *Dziennik* (fragmenty) [tekst źródłowy nr 27];
- *List Rabina z Grabowa Jakuba Szulmana do krewnych w getcie warszawskim o relacji zbiegów z ośrodka zagłady w Chełmnie i zagładzie Żydów z powiatu Koło* [tekst źródłowy nr 30];

fotografie

- Oznakowani Żydzi w Kowalu, 1939 r. Ze zbiorów Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie [fotografia nr 3];
- Wystawa sklepu przy ul. Północnej 10 w Łodzi, którego właścicielem był Żyd Icek Süserman, oznaczona gwiazdą Dawida, 1940–1945. Ze zbiorów Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi [fotografia nr 4];
- Brama getta Konstancja w Kutnie, 1940–1942. Ze zbiorów Instytutu Yad Vashem w Jerozolimie [fotografia nr 7];
- Pole gettowe na cmentarzu żydowskim w Łodzi. Ze zbiorów Muzeum byłego niemieckiego Obozu Zagłady Kulmhof w Chełmnie nad Nerem Oddział Muzeum Martyrologicznego w Żabikowie [fotografia nr 23].

materiały pomocnicze

- instrukcja projektu edukacyjnego [materiał pomocniczy nr 1];
- lista organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka [materiał pomocniczy nr 2];
- telefony/tablety/laptopy z dostępem do Internetu (dla każdej grupy przynajmniej po jednym);
- arkusze papieru dla każdej grupy (formatu A2–A1).

Przebieg zajęć

I. Wprowadzenie

Lekcja pierwsza

- Nauczyciel dzieli klasę na grupy. Podaje zasady pracy metodą projektu, zasady oceny i czas trwania projektu – zapoznaje uczniów z instrukcją projektu edukacyjnego [materiał pomocniczy nr 1].
- Nauczyciel wprowadza w problem, którym uczniowie będą się zajmować: Na kartkach otrzymaliście nazwy różnych organizacji [materiał pomocniczy nr 2]. Waszym pierwszym zadaniem jest określenie, czym one się zajmują i co je łączy. Wyszukajcie informacje, korzystając z Internetu.
- Nauczyciel prosi o przeczytanie odpowiedzi przez reprezentantów poszczególnych grup. (Nie ma potrzeby powtarzania odpowiedzi przez wszystkie grupy. Nauczyciel może zapytać, czy któraś grupa ma coś do dodania).
- Nauczyciel na podstawie odpowiedzi uczniów wyjaśnia temat projektu: Zauważyliście, że wciąż łamane są prawa człowieka. Tymczasem II wojna światowa przyniosła tak wiele strasznych ofiar, że wydawało się, że człowiek wyciągnie wnioski z tego dramatu. Pochylimy się zatem nad historią – konkretnie nad warunkami życia Żydów w czasie II wojny światowej w Kraju Warty, by je poznać, upowszechnić zdobytą wiedzę i wyciągnąć wnioski, z których możemy skorzystać we współczesnym świecie.

II. Rozwinięcie

- Nauczyciel przekazuje uczniom zadanie 2: Zapoznajcie się z przekazanymi materiałami. Porozmawiajcie o Waszych wrażeniach. Wypiszcie na arkuszu papieru w wybranej formie najważniejsze fakty oraz informacje o odczuciach i postawach bohaterów tych materiałów. [Materiał źródłowy dla poszczególnych grup: I – nr 8, II – nr 10, III – nr 12 i 13, oraz fotografie: IV – nr 24, V – nr 27, VI – nr 30].

Lekcja druga

- Nauczyciel prosi o prezentację efektów pracy w grupach – prezentuje je wskazana przez nauczyciela osoba, a efekty pracy grup wieszamy w widocznym miejscu (informujemy o tym na początku – to powoduje, że wszyscy uczniowie angażują się w pracę grupy).
- Nauczyciel komentuje efekty pracy uczniów. Następnie prosi o wykonanie zadania 3. w grupach: Porozmawiajcie o tym, w jaki sposób współcześnie można zetknąć się z problemami podobnymi do tych, z jakimi przyszło mierzyć się Żydom w czasie II wojny światowej? Zapiszcie swoje wnioski.
- Nauczyciel prosi o prezentację efektów pracy przedstawicieli grup.
- Nauczyciel przekazuje zadanie 4.: Niech historia jednak będzie nauczycielką życia – zaproponujcie, w jaki sposób połączyć przedstawienie historii Żydów z apelem o szacunek i akceptację dla każdego człowieka, niezależnie od jego przekonań, uzdolnień, narodowości, religii, słuchanej muzyki itd. Swoje propozycje przedstawicie na kolejnej lekcji – dajemy czas do namysłu.

Lekcja trzecia

- Nauczyciel prosi grupy o przekazanie kartek z zapisanymi pomysłami na wykonanie zadania. Przedstawiciele grup omawiają swoje pomysły, a nauczyciel zapisuje propozycje na tablicy.
- Uczniowie w wyniku dyskusji wybierają formy, które uważają za najlepsze, niekoniecznie muszą się zdecydować na swoje wcześniejsze propozycje.
- Nauczyciel ustala z uczniami termin, w którym nastąpi prezentacja efektów pracy przed klasą. Czy będzie to tydzień czy dwa, zależy od wybranego pomysłu i natężenia innych zobowiązań uczniów.
- Uczniowie planują swoją pracę.

Lekcja czwarta

- Prezentacja efektów pracy grup.

III. Podsumowanie

- Nauczyciel przy współudziale uczniów ocenia efekty realizacji projektu. Uczniowie dokonują oceny koleżeńskiej pracy w grupach i samooceny. Nauczyciel, biorąc je pod uwagę, ocenia pracę poszczególnych uczniów.
- Uczniowie na kartkach zapisują swoje refleksje dotyczące pracy nad projektem. Nauczyciel w ramach wypowiedzi może wyświetlić zdania niedokończone (Nauczyłem się... Zaskoczyło mnie... Chciałbym jeszcze...).

Uwagi do realizacji

- Pretekstem do realizacji projektu mogą być działania zapisane w programie wychowawczo- profilaktycznym, obchody Międzynarodowego Dnia Tolerancji (16.11.), nawiązanie do lektury uzupełniającej: *Dziecko Noego* Érika-Emmanuela Schmitta lub *Mały Książę* Antoine’a de Saint-Exupéry (dlaczego nie uwierzono w odkrycie planetoidy tureckiemu astronomowi, który miał na sobie dziwny strój?), aktualne niepokojące wydarzenia dotyczące prześladowań. Warto pamiętać o tym, że uczniowie, zgodnie z podstawą programową, mają obowiązek pracować metodą projektu.
- Dobrze by było, gdyby pierwsze dwie lekcje były połączonymi jednostkami lekcyjnymi – zadanie 2. dla grup uczniowie powinni wykonać na pierwszej lekcji, ale prezentacja efektów pracy raczej rozpocznie lekcję drugą.
- Jeśli nauczycielowi metoda projektu nie jest dobrze znana, warto skorzystać np. ze strony <https://www.nowaera.pl/o-nas/programy-edukacyjne/ucze-i-wychowuje/metoda-pracy-projektem/krok-za-krokiem-przez-projekt> lub materiałów Ośrodka Rozwoju Edukacji na temat pracy metodą projektu.
- Lepiej, by podział na grupy do realizacji projektu nie był losowy, lecz przemyślany, wynikający ze znajomości uczniów. Grupy powinny liczyć po 4–5 uczniów, stąd materiały aż dla 6 grup.
- Uczniowie notują podczas pierwszej lekcji na dużych arkuszach – łatwiej będzie porównać efekty pracy grup. Polecenia do pracy w grupach (zadania 2. i 3.) trzeba wyświetlić/zapisać uczniom na tablicy.
- Realizując zadanie 3., uczniowie powinni zauważyć, że współcześnie także stygmatyzuje się ludzi (przykleja łątki), izoluje się osoby o odmiennych poglądach (np. miasta wolne od LGBT), obarcza się winą bez przyczyny (fala hejtu wobec górników ze względu na wysoki odsetek zachorowań na COVID), niszczone są miejsca kultu religijnego (np. meczety, kościoły), ludzie cierpią z powodu głodu, uchodźcy uciekają przed ryzykiem utraty życia itd.
- Uczniowie zwykle wykazują się pomysłowością. Jeśli ich propozycje będą skromne, można odpowiedzieć: filmik, debatę, gazetę, blog, przemówienie. W zależności od wybranych form, uczniowie będą kształcić różne umiejętności wskazane w podstawie programowej lub nawet wykraczające poza nią.
- Warto zaprosić do współpracy nauczyciela historii i wiedzy o społeczeństwie. Wówczas projekt może zostać pogłębiony w zakresie zagadnień wymienionych w podstawach programowych tych przedmiotów.

- Najlepiej byłoby, gdyby uczniowie prezentowali projekt również przed szerszą społecznością – inną klasą, klasami, rodzicami. Wiąże się to jednak z koniecznością wygospodarowania dodatkowego czasu na kolejną prezentację.
- Projekt zakłada samodzielność uczniów, w związku z tym przygotowanie wybranej formy prezentacji powinno odbywać się poza lekcjami. Jeśli jednak dysponujemy czasem lub wciągniemy do współpracy wychowawcę lub innego nauczyciela (np. informatyka, jeśli uczniowie zdecydują się na stworzenie blogu lub nagranie filmu), uczniowie mogą realizować swoje zadania podczas innych lekcji.
- Punkt 4. instrukcji projektu wymaga dostosowania zapisów do potrzeb nauczyciela – wskazania konkretnego sposobu konsultowania się, a po ustaleniu terminu prezentacji projektu – terminów konsultacji.

Załączniki

Załącznik nr 1 – materiał pomocniczy nr 1

Instrukcja projektu edukacyjnego

1. Metoda projektu (według uproszczonej definicji) polega na opracowaniu przez uczniów w grupach tematu w czasie dłuższym niż jedna godzina lekcyjna, z zachowaniem dużej samodzielności pracy nad realizacją zadań. Efekty pracy nad projektem uczniowie publicznie prezentują w wybranej formie lub wskazanej przez nauczyciela.
2. Temat projektu: „Historia nauczycielką życia?”.
3. Cele projektu: poznanie warunków życia Żydów w czasie II wojny światowej w Kraju Warty, upowszechnienie zdobytej wiedzy i wyciągnięcie wniosków, z których możemy skorzystać we współczesnym świecie.
4. Kontrakt:

Projekt „Historia nauczycielką życia?” realizowany będzie w ustalonych na pierwszej lekcji grupach. Każda grupa wybierze lidera, kierującego pracą grupy. Forma prezentacji projektu oraz termin tej prezentacji zostaną ustalone podczas trzeciej lekcji poświęconej na pracę z projektem.

Podczas samodzielnej pracy nad projektem uczniowie mają obowiązek konsultowania się z nauczycielem we wskazanych terminach i formach (np. za pomocą platformy edukacyjnej, dziennika elektronicznego).

Grupa:

Członkowie:

.....

.....

Lider:

Termin prezentacji projektu:

Forma prezentacji:

Konsultacje:

Ocena projektu:

Elementy oceny wspólne dla całej grupy	Ocena w skali 0–3
0 p. – brak wykonania 1 p. – element projektu w niewielkim stopniu zrealizowany poprawnie 2 p. – nieduże braki w wykonaniu elementu projektu 3 p. – element projektu zrealizowany właściwie	
Realizacja zadań 1–3.	
Zgodność prezentacji z tematem	
Poprawność merytoryczna	
Oryginalna, pomysłowa forma prezentacji	
Posługiwanie się słownictwem właściwym do tematu i zrozumiałym dla innych, poprawność językowa	
Poprawne wykorzystanie walorów wybranej formy prezentacji (na które nauczyciel zwraca uwagę podczas konsultacji)	
Zaangażowanie wszystkich członków zespołu do pracy nad projektem (problemy dotyczące wywiązywania się z przydzielonego zadania poszczególnych uczniów grupy zgłaszają podczas konsultacji; nie obniżamy oceny zespołu, jeśli zadania były właściwie rozdzielone, a brak współpracy jest wyłącznie efektem zaniedbań danego ucznia)	
Terminowość wywiązania się z zadań	
Konsultowanie pracy nad projektem z nauczycielem (zgodnie z zasadami ustalonymi podczas trzeciej lekcji; bierzemy pod uwagę, czy uczniowie skonsultowali się ustaloną liczbę razy oraz czy zastosowali się do wskazówek udzielonych podczas konsultacji)	
Suma punktów (maksymalnie 27)	
Wynik procentowy, który przeliczamy na ocenę zgodnie z obowiązującą w szkole skalą	

Elementy indywidualnej oceny – decydujące o ocenie ucznia	Ocena w skali 0–6
0 – brak jakiegokolwiek pracy 1 – włączanie się w pracę wyłącznie na lekcji 2 – częściowe wywiązanie się z przydzielonych zadań 3 – rzetelne, ale odtwórcze wykonanie większości zadań 4 – rzetelne i terminowe wykonanie niemal wszystkich przydzielonych zadań 5 – podawanie pomysłów, rzetelne i terminowe wykonanie wszystkich zadań 6 – kierowanie pracą grupy, podawanie pomysłów, rzetelne i terminowe wykonanie wszystkich zadań	
Ocena koleżeńska – ustalana w grupie (wkład w pracę grupy, samodzielność, pomoc udzielona innym, terminowość)	
Samoocena ucznia	
Średnia oceny koleżeńskiej i samooceny (jeśli różnica między jedną a drugą oceną jest większa niż 1, nauczyciel wyjaśnia przyczyny rozbieżności i ustala ocenę z członkami zespołu)	
Ocena za realizację projektu – średnia oceny indywidualnej i grupowej (w przypadku uzyskania przez ucznia indywidualnej oceny punktowej 0 lub 1, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną)	

Załącznik nr 2 - materiał pomocniczy nr 2

Zadanie 1:

- Czym zajmują się organizacje: Amnesty International, B'tselem, Komitet Helsiński, La Strada?
- Co je łączy?
- Dlaczego ich działalność jest potrzebna?